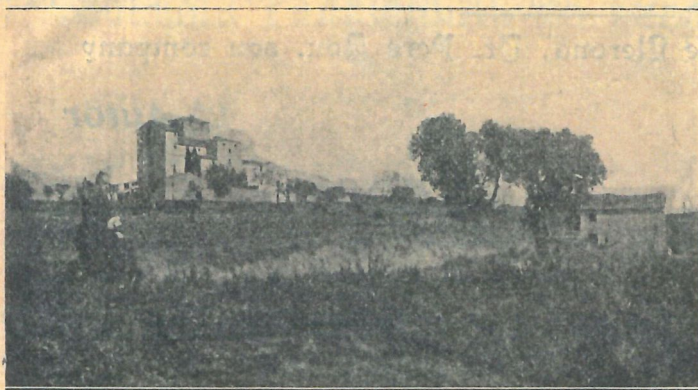

NOTA HISTÓRICA

DE LA

ESGLÉSIA PARROQUIAL DE LLERONA

per

Mossén Joseph Mas, Pbre.

Beneficiat Arxiver de la Seu de Barcelona

Ab llicencia esglesiástica

1908

En penyora de singular amistat, dedica aquesta Nota històrica al zelós rector de Santa Maria de Merona, Dr. Pere Bou, son company

L' Autor

Barcelona, festa de l'Assumpció de Nostra Dona Santa Maria, del any 1908.

NOTA HISTÓRICA

DE LA

ESGLÉSIA PARROQUIAL DE LLERONA

La parroquia de Santa María de Llerona que, junt ab les de Marata, Corró de Vall y Corró de Munt forma lo Municipi de les Franqueses, se trova situada dins del deganat y partit judicial de Granollers del Vallès.

Recerada per la montanya del Puig-Graciós, la partionen lo Riu Congost, la Carretera de Barcelona á Ribas y lo Ferro-carril de Barcelona á Sant Joan de les Abadesses, nomenantse, de molts anys enrera, Dalt riba y Baix riba les dues parts ab qu'està dividida la parroquia.

Aquesta es essencialment agrícola y de sempre ha tingut per titular y patrona á la Mare de Deu.

Lo nom Llerona sembla que s'origina en la paraula *Lauro* que vol dir *Llaurer*, *Llorer* ó *Llor*.

En l'any 932 consta que *Lauro* era una de les confrontacions de la parroquia de l'Ametlla (1) y com aquesta parroquia es vehina de Llerona, es molt probable que *Lauro* sigui lo qu'avuy es Llerona. Aixís se'ns fa fàcil entendre que de *Lauro* vingui *Laurona*.

(1) Arxiu de la Corona d'Aragó, Escripura 15 del comte Seniofret.

com de *Barcino*, *Barcinona*, Barcelona, de *Betulo*, *Betulona*, Badalona y de *Tarraco*, *Tarracona*, Tarragona.

Lo nom del lloch Llerona consta escrit de diferents maneres en lo discurs dels anys. Des del segle X fins al actual se troven los noms *Lauro*, *Laurona*, *Lorona*, *Lerona*, *Larona*, *Llarona* y *Llerona*.

En quant á la jurisdicció esglesiàstica consta que provehia dita parroquia lo Capítol de canonges de Barcelona. Ara es de provisió episcopal (2)

En quant á la jurisdicció civil, ha dependit ja del Rey, ja de Senyors particulars (3). Avuy pertany al govern nacional.

L'antigüetat parroquial de Llerona es cosa de centuries y desde llunyans temps ha comptat la parroquia de Llerona ab propietaris de distingida categoria y posició. Entr'ells se citen la Catedral de Barcelona, l'imperial Cenobi de Sant Cugat del Vallès, los Comtes y Vescomtes de Barcelona y'l bisbe Jordi, d'Ausona.

En la centuria desena ja's parla del terme de Santa María de *Laurona*, y encara que no diu parroquia presentím qu'aquesta ja existia en dit temps.

En l'any 926 lo Cenobi de Sant Cugat adquirí, per mà dels executors testamentaris de *Bellido*, una pessa de terra situada al terme de Santa María de *Laurona*, qual terme es al comtat de Barcelona, al Vallès (4).

Lo mateix monastir, en 957, adquirí altra deixa testamentaria consistent en un hort situat al terme de *Lorona*, al Vallès, feta per En Seniofret. Confrontava á Ll. ab hort de Flavi, á M. ab hort de Sant Pere, á P. ab lo Riu Vallès y á T. ab hort de María (5).

Altra cita aduhím pera amostrar la existencia parroquial de

(2) Arxiu Catedral de Barcelona, *Speculum Decanatus Vallensis*, f. 449.

(3) Lo Castell de la Roca del Vallès, per Carreras y Candi.

(4) Arxiu de la Corona d'Aragó, Cartulari de Sant Cugat del Vallès, N. 1,025.

(5) » » » » » » N. 1,024.

Llerona, qu'es del any 1033. En dit any Guillém y *Blancucia*, sa muller, vengueren, per preu de 4 mancosos d'or, á Jozfret, eclesiastich, terra situada á *Conca Aurea*, á la parroquia de Santa María de *Lorona* (6).

L'actual esglesia que té á son entorn lo fossar, no es pas la primitiva, puix sa arquitectura y cabuda se separen de la que tenien en general les esglesies dels segles X, XI y XII. A tot estirar podria ésser qu'algún detall arquitectònich de la porta pertenesqués á l'esglesia primitiva.

A més d'aixó, hi ha altra prova pera assegurar que l'actual temple no es lo primitiu que hi ha hagut á Llerona. Quan en 1226 firmaren una escriptura de concordia lo clergue major de *Lerona* En Berenguer de Laceres y'l domer N'Arnau de *Maszanes*, se parla de l'esglesia nova; y, si's fa esment de l'esglesia nova, es senyal ó de que n'hi havia altre que fora la vella ó que enrunada aquesta, se'n fabricà un'altre en lloch de la vella (7).

Porta de l'esglesia

Si be no podèm assegurarho, no obstant tenim cert presentiment que la *vil·la de Laurone* ó casa principal, y tal vegada centre de població, en altres temps estigué situada en diferent lloch

(6) Arxiu Catedral, Liber III Antiquitatum, N. 324, f. 127.

(7) » parroquial de Llerona, pergami sens nombre.

de l'actual, ja que'n l'esmentada concordia del any 1226 se cita com hem dit, la Vil-la vella, però de manera que dona lloch á suposar que temps á venir, s'edificà la Vil-la nova, aixís nomenada per distingirla de l'altra. Pot ser qu'aixó succehí quan se obrà l'actual temple.

L'esglesia parroquial de Llerona es d'estil romànich, ab molt bella portalada, essent sa planta primitiva una creu llatina y sa volta d'arch apuntat.

Eren plans los tres absis ó fondos de les capelles, dels quals resta enter lo del altar major ab sa característica finestra aspitllerada y lo de la capella de Sant Isidro.

Dita esglesia situada á una serreta, te l'aspecte d'una fortalesa, puix á un y altre costat del temple hi ha una torre. La més alta se nomena de Sant Pere.

Dita part de fortificació apar qu'es obra del segle XV.

Lo campanar te certa originalitat y es cobert al igual que'ls de Corró de Vall, Corró de Munt y Canovelles. Consisteix lo campanar ab quatre archs irregulars coberts ab una taulada sostinguda per ells y per una paret.

La primitiva planta de creu llatina del temple parroquial sigué variada en lo segle XVII al construirse les dues capelles de Santa Margarida y Mare de Deu del Roser.

Los altars erigits á l'esglesia parroquial, en los discurs dels anys y qu'actualment d'alguns casi no'n queda memoria son los següents:

Santa María.—Santa Margarida.—Sant Joan.—Sant Pere.—Sant Iscle.—Sant Sebastià.—Mare de Deu del Roser.—Sant Isidro.—Sant Christ.—Sant Antoni.—Puríssima Concepció.—Sant Joseph.

Actualment hi han nou altars:

Altar major.—Sant Pere.—Santíssim y Sant Christ.—Mare de Deu del Roser.—Puríssima Concepció.—Sant Antoni Abat y Sant Antoni de Pádua.—Santa Margarida.—Sant Isidro.—Sant Joseph.

ALTAR MAJOR

Del altar major vell, sols subsisteix una bellíssima imatge de marbre, de la Mare de Deu, que per dissort li manca lo Nen Jesús. Quan se fabricà l'actual altar se col·locà al damunt del portal vell

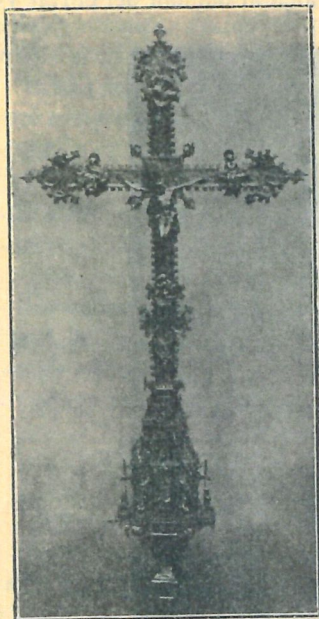
Imatge antiga de la Mare Deu

de la sagristia, ara paredat, y en 1860 lo Sr. bisbe D. Antoni Palau manà que fos retirada, com aixís consta al Llibre de Visites.

Aquesta imatge feya algún temps qu'era perduda, pero sortosament, s'es recobrada, gracies á les gestions del Sr. Rector

Dr. Bou y de D. Félix Fages, un dels més significats propietaris de Llerona.

L'altar major actual se construí en 1598 y 1600 treballantlo lo fuster N'Antoni Joan Massar, de Barcelona (8). Les imatges va esculpturarles Mestre Gallart Puig (9), y los artistes que pintaren dit retaule foren los pintors En Juli César, romà, y En Jaume Fornes, costant aquesta última obra 925 lliures.

Creu processonal major, d'argent sobre daurada

L'obra de pintar l'altar fou adjudicada al pintor, romà En César Corona y al daurador En Jaume Fornes, per preu de 900 lliures (10). Termenada l'obra, s'estrenà lo nou retaule á 29 de Maig de 1609, festa de l'Ascensió del Senyor (11).

De quatre cossos consta lo retaule major als quals hi ha imatges esculpturades y varies pintures.

Lo sagrari te á sos costats més propers Sant Miquel y Sant Rafel, pintats á les portelles que conduheixen al darrera del altar. Als costats extrems les imatges esculptòriques de Sant Pau y Santa Apolonia.

La Verge Santíssima qu'ocupa la capelleta central del cos principal y Sant Jaume la del tercer cos, tenen á sos respectius costats los passatges del Naixement, Presentació, Mort y Coronació de la Mare de Deu. A abdos costats de dites pintures hi ha en quatre capelles les imatges esculpturades dels quatre Sants Doctors.

Termena lo retaule ab un calvari.

(8) Arxiu parroquial, Llibre de l'Obra, de 1603 á 1661, f. 76.

(9) » » » » » » » » » » folis 16 y 19.

(10) » » Manual del Rector Casamitjana, f. 111 y Llibre de l'Obra, de 1603 á 1661, fs. 23 á 25.

(11) Arxiu parroquial, Manual del Rector Casamitjana, f. 119.

Riques joyes posseheix la parroquia de Llerona, que certament son un preuat tresor. Figura com á capdal la creu processonal gran y, com á típica lo pyxis ó copó, consistent ab una capseta en forma de barqueta sostinguda per un peu y ornada ab dos angelets.

CAPELLA DE SANT PERE

Tractantse de documents antiquíssims precisa fixarse molt en les paraules, puix son molt concisos, y lo apreciar ó no certs termes, dona lloch á sapiguer ó á ignorar alguns punts històrichs.

Així pot dirse de Sant Pere, á Llerona. Consta qu'en l'any 957 los marmessors de Seniofret, donaren al monastir de Sant Cugat un hort situat al terme de *Lorona*, al Vallès. Aqueix hort confrontava á mitjorn ab l'hort de Sant Pere (12). Com sia que no parla á quin Sant Pere pertanyia dit hort, seguint la regla establerta en semblants cassos, deduhim que seria Sant Pere que's venerava á Llerona.

Ab lo títol de Sant Pere consta qu'á Llerona existia un benefici qu'en l'any 1236 va fundarlo Mossén Bernat de Mujal, rector de Santa María de Barberá, al altar de dit Sant. Deixá lo patronat ó dret de presentació al hereu del Mas Mujal de Llerona (13).

Sens dubte la torra de Sant Pere té dit nom per haver set edificada damunt de la capella dedicada á dit Sant.

Lo retaule actual te trasses d'haverse treballat en lo segle XVII.

Al cos superior hi ha una imatge de Sant Narcís, que fa molt poch temps era al retaule major hont s'hi venera Santa Apolonia.

ALTAR DEL SANT CHRIST

En 1678 y 1679 se obrá dit altar (14).

L'altar del Sant Christ permanesqué al absis de la capella de Sant Pere fins l'any 1898 en que's comensaren les obres de la capella fonda ó del Santíssim Sagrament (15).

(12) Arxiu de la Corona d'Aragó, Cartulari de Sant Cugat del Vallès, N. 1,024.

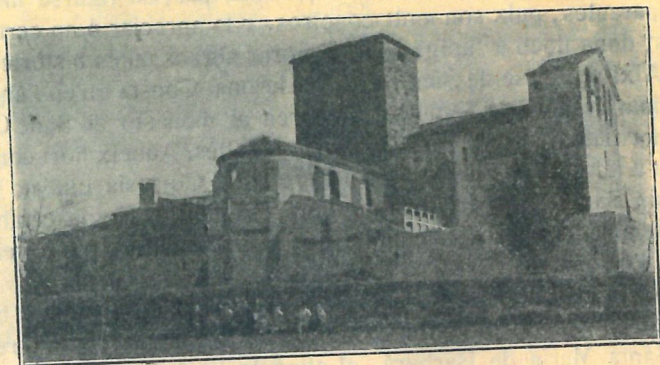
(13) > Catedral, Speculum Decanatus Vallensis, f. 457.

(14) > parroquial, Llibre de l'Obra, de 1661 á 1695.

(15) Noticia facilitada pel Dr. Pere Bou, Rector.

CAPELLA DEL SANTÍSSIM

Obrada la capella fonda á despeses d'En Joan Sampere y Torres rich hisendat de Llerona y vehí de Barcelona, y, gracias també á les caritats dels feligresos y á la gran diligencia del llorejat Rector Mossén Angel Garriga, se determinà estrenarla solemne-

Torre de Sant Pere y capella del Santíssim

ment. A eix fi lo dia 9 de Setembre de 1900, aprés del ofici, al que hi assistiren l'Ajuntament, gran concurs de poble y alguns rectors vehins, s'organisà la processó y s'aportà Nostr'Amo á la nova capella.

ALTAR DE LA MARE DE DEU DEL ROSER

La manifesta devoció dels feligresos de Llerona al Santíssim Rosari comensà en 1597. En eix any ja hi havia l'Administració de la Mare de Deu del Roser (16).

En quan al altar primitiu del Roser se sap qu'en 1601 En Pere Roig, parroquià de Llerona, va bestreure part del preu que's necessitava pera pintar y daurar dit altar (17).

(16) Arxiu parroquial, Llibre de l'Obra, de 1603 á 1661, f. 75.

(17) » » » » » » f. 77.

domers, va fundar un benefici titolat de Santa Margarida. Disposà que'l patronat lo tingués l'hereu del mas Gorchs de Llerona (21).

La capella actual de Santa Margarida va fabricarse en 1684, pagant dita obra lo senyor rector doctor Pere Diumer, natural de Cardedeu, com aixís consta á una inscripció fixada al costat dret de la capella, damunt del arch que comunica la capella de Santa Margarida ab la de Sant Isidro. Dita inscripció que per memoria va col·locarse allí diu: = EN LO ANY DE 1684 = FONCH FETA ESTA = CAPELLA PER LO RNT. = DR. PERA DIUMER = DE CARDEDEU RECTOR = DESTA IGLESIA DE = LLARONA.

En 1619, 1620 y 1621 constan varies pagues fetes al escultor Mestre Gallart Puig, habitant á Granollers, qui feu un altar dedicat á Santa Margarida (22). Aqueix altar fet ab diners de l'Obra, va ésser pintat y daurat pel pintor Mestre Cosme Ripoll, de Barcelona, en 1630, (23). Dit retaule ja no existeix.

La mateixa Obra parroquial va pagar l'actual altar y retaule, fabricat en 1704 per l'escultor Joan Vila, de Mataró. Costà lo treball 180 lliures (24). Al cim del retaule á un tarjetó que aguanta un angelet s'hi llegeix: = MARGARITA SIERVA DE = DIOS ALEGRATE PORQUE = HAS VENCIDO Á TUS = ENEMIGOS.

Es costum antiga que'l dia 9 de Setembre, segon dia de la festa major, se dedica á Santa Margarida. Aprés del ofici se surt ab processó al portal de l'esglesia y allí se beneheixen uns panells que aprés tot seguit se donen al concurs de fidels que han assistit als divinals oficis.

En dit dia, á primer'hora, se celebra un ofici pera los feligresos difunts, y'l pa benehit que's reparteix acabat l'ofici major proveeix d'una especie d'oferta de blat que fan los parroquians.

La sagrada reliquiia de Santa Margarida que posseheix la parroquia estotjada ab reliquiari de fusta enriquit ab bella planxa de plata, va donarla En Joseph Margens y Gorchs en l'any 1782.

(21) Arxiu Catedral, Speculum Decanatus Vallensis, f. 453.

(22) » parroquial, Llibre de l'Obra, de 1603 á 1661.

(23) » » » » » » » f. 44.

(24) » » » » » de 1661 á 1905.

L'adquirí dit Margens en l'any 1771 y portat de la devoció á Santa Margarida la donà generosament á l'esglesia parroquial (25).

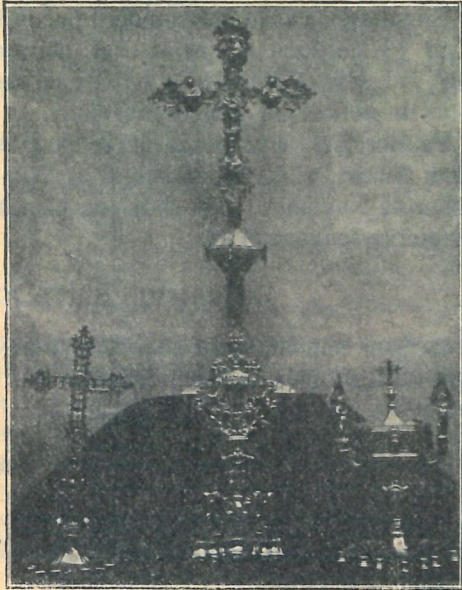
ALTAR DE SANT ISIDRO

En 1619 y 1622, fou respectivament beatificat y canonisat lo gloriós patró dels pagesos St. Isidro (26).

Al arxiu parroquial consta que tot seguit Llerona li dedicà un altar, puix lo fuster En Joan Oliu, de Granollers, cobrà en l'any 1625, de ma del clavari En Pere Parera 11 lliures, qu' cren part del preu del citat altar. En 1628 ja hi havia administració servida per En Joseph Marges (27).

En 1630, á 10 de Agost, essent rector mossén Manel Fortuny, se feu comanda al pintor Cosme Ripoll, de Barcelona, pera pintar, daurar y estufar, per preu de 220 lliures, los retaules de Sant Isidro y Santa Margarida (28).

L'altar actual de Sant Isidro es modern y l'estucà, pintà y daurà en 1860, Mestre Falqués de Sant Andreu, costant aquesta deco-

Creu processional petita, Veracreu, Reliquiari de Santa Margarida y Pixis ó Copó

(25) Arxiu parroquial, Llibre d'Administracions de 1754.

(26) Martirologi romà.

(27) Arxiu parroquial, Llibre de l'Obra, de 1603 á 1661, f. 40 y següents.

(28) » » Manual del Rector Casamitjana, f. 289.

ALTAR DE SANT SEBASTIÀ

Se té notícia d'eix altar pel testament d'En Jaume Rovira, ordenat en 1501, ab lo qual llegà una missa al altar de Sant Sebastià. Dit testament escrit en pergami, signat ab lo nombre 11 se guarda al arxiu de Ca'n Santa Digna.

A la sala rectoral de Llerona hi ha un quadro de regular mida al que sobre tela s'hi pintà l'imatge del invicte màrtir romà. D'eix Sant n'hi ha també una imatge esculptòrica al altar de Sant Isidro.

CAMPANES

Fins al segle XVII no hem hagut noves especificades referents á les campanes de Llerona.

En 1601 á 1 d'Agost lo Sr. Rector Sagimon Joseph Casamitjana hagué llicencia del Sr. Vicari General pera benehir una campana. Se feu entre los feligresos una talla (35).

Haventse trencat una de les campanes, se rellevà per altre que obrà En Miquel Carmini, Mestre de campanes, prechint una contracta firmada á 20 d'abril de 1613. Costà lo treball y materials 81 lliures, 17 sous y 6 diners.

Lo dia 23 de Juny en que's celebrà la festa principal de la Dedicació de l'esglesia de Llerona, lo Sr. rector Casamitjana benehí dita campana essent padrins En Pere Marges y Na Maria, muller d'Agustí Gorechs (36).

Tres altres campanes se fabricaren en los respectius anys de 1646 (37), 1674 y 1696, costant aquest'última 24 lliures (38).

Quatre campanes hi han actualment al campanar. La més petita se nomena Santa Margarida, la qual no porta l'any que va ésser fosa. Les altres son: la grossa, la mitjana y la més gran de les dues petites, obrades en los respectius anys de 1601, 1674 y 1696.

(35) Arxiu parroquial, Manual del Rector Casamitjana, folis 18, 21 y 23.

(36) » » » » » folis 145 y 146.

(37) » » Llibre de l'Obra, de 1603 á 1661.

(38) » » » » » 1661 á 1905.

RECTORS

La parroquia, segons sembla, era governada en temps molt antics per rectors, més tart per rector y un domer y après per dos domers. A l'un lo nomenaven Domer major y á l'altre Domer menor.

Desde'l segle XVI cessà aquesta manera de governar la parroquia la qual se comanà á un sol capellà nomenat rector, estant avuy confiada al zelós sacerdot Dr. Pere Bou y Savall.

Aquí se continúa, per més il·lustració d'aqueix treball, lo rectorològi de Llerona comensant al memorat segle XVI.

RECTOROLOGI DE LLERONA

(SEGLE XVI Á XX)

Rt. Mn. Jaume Pintor	de	1561 á 1588.
» » Joan Prat	»	1588 á 1600.
» Dr. Sagimón Joseph Casamitjana.	»	1600 á 1624.
» Mn. Bernat Prat.	»	1624
» » Miquel Amell	»	1624 á 1633.
» » Miquel Daneres	»	1633 á 1636.
» Dr. Geroni Broquetas	»	1636 á 1641.
» » Pere Nicolau	»	1641 á 1645.
» » Geroni Comes.	»	1646 á 1657.
» » Ignaci Pastor	»	1657 á 1659.
» Mn. Joan Sanmartí.	»	1659 á 1662.
» » Agustí Major	»	1662 á 1666.
» » Miquel Diumer.	»	1666 á 1677.
» Dr. Pere Diumer	»	1677 á 1704.
» Mn. Francesch de Llança	»	1704 á 1706.
» » Joseph Termens	»	1707 á 1718.
» » Francisco Vadell	»	1718 á 1721.
» » Joan Baptista Font.	»	1721 á 1752.
» » Antón Costafreda.	»	1753
» » Pere Sala	»	1754 á 1773.
» Dr. Miquel Pou Brua	»	1774 á 1783.
» » Libori Vilavendrell	»	1783 á 1784.
» Mn. Jaume Valls.	»	1785 á 1802.
» » Jaume Rovira	»	1804 á 1809.
» Dr. Geroni Viñolas y Llanes	»	1814 á 1829.
» Mn. Pau Rosàs y Margens	»	1829 á 1856.
» » Pau Antón Fosalba	»	1857 á 1878.
» » Guillém Guardiola	»	1879 á 1897.
» » Angel Garriga y Boixader.	»	1897 á 1905.
» Dr. Pere Bou y Savall, desde 20 Novembre	»	1905